? Dengekan
Signature Not Verified
Digitally signed by Dengekan
DN: cn=Dengekan, o=Goran, c=US
Date: 2002.09.03 22:46:00 -06'00'

بۆ ئەوەی خوێنەر چەواشە نەبێ

حەمەسەعید حەسەن

ئەمە جاری دووەمە عبدالله عباس جنێوم پێ دەدات و تۆمەتم بۆ هەڵدەبەستێ. سەرەتای ساڵی ١٩٩٩ لە گۆڤاری (ڕەنگین)دا و هەنووکەش لە ڕۆژنامەی (هاوکاری)دا، کە دوو زۆرنای بەعسن. ئەوی ئەو کابرایە ناناسێت، با کۆتایی هەموو ئەپریلێک سەروەختی جەژنی لەدایکبوونی سەددام حسێن، سەرنجی ڕۆژنامە عەرەبییە ڕووزەردەکانی بەغداد بدات؛ ئاخر ئەوە بیست ساڵی ڕەبەقە، عەبدوڵڵا عەباس بەو بۆنەیەوە شیعر بە باڵای ئەو سەرۆکەدا هەڵدەڵێت کە ئێمەی کیمیاباران و ئەنفال کردووە!

ئایا یەکێک ناپاکی لە نەتەوەیەک کردبێت، بۆ ئەوە دەشێت، لە کەسێک بپێچێتەوە کە گوایە ناپاکی لە تاقە خێزانێک کردووە؟ ئایا یەکێک بە دانپێدانانی خۆی پتر لە چارەکە سەدەیەک بێ، بەعسی بێت، مافی ئەوەی هەیە، لافی نیشتمانپەروەریی بەسەر کەسێکی دیکەدا لێ بدات و تۆمەتی ساڵێک چەک بۆ ڕژێم هەڵگرتنی بداتە پاڵ! ئەو گەلێ جنێوی بە من داوە و گەلێ تۆمەتی بۆ هەڵبەستووم، من شۆڕ نابمەوە بۆ ئەو زەلکاوە، گرنگ ئەوەیە نەیتوانیوە پێم بڵێت: بەعسی، کە ئەوە کوشندەترین جنێوە بە کوردێک بدرێت. ئەم بەعسیبوونەی لای ئێمە هێندە مایەی شەرمەزارییە، لای وی جێگەی شانازی و ئەوپەڕی نیشتمانپەروەرییە! ئەگەر بەعس ڕووخا و عبدالله عباس لە سەنگەری داکۆکیکردن لە ڕژێمدا گیانی خۆی بەخت نەکردبوو، بێ گومانم بە تاوانی ناپاکیی مەزن بە دادگا دەدرێت. عبدالله عباس و سەلاح شوانی هاوڕێشی ئەگەر لە سەروەختی ڕاپەڕیندا لە سلێمانی بوونایە، جەماوەری ڕاپەڕیو حسابی ئەفسەرە جەللادەکانی ئەمنە سوورەکەی بۆ دەکردن.

عەبدوڵڵا عەباس بە ڕێژنەی جنێوەکانیدا و بە لیستی ئەو تۆمەتانەدا کە بێ بەڵگە وە پاڵ منی داون، زەق زەق دیارە، لە چ بارێکی دەروونی دژواردا دەژی. ئاخر کەسێکی هێمنی ویژدان ئاسوودەی خاوەن هەق، هەرگیز ناچار نابێت، هانا بۆ جنێودان و تۆمەت بەخشینەوە ببات. من پڕ بە دڵ بەزەییم پێیدا دێتەوە و هیوادارم چی زووترە وەک هەزاران کوردی دیکە کە پەیوەست بوون بە بەعسەوە، ئەویش نەفرەت لە ڕابردووی بکات و بگەڕێتەوە ناو میللەتەکەی خۆی. بەمە گەرچی ناتوانێ ڕابردووی لێڵی ڕۆشن بکاتەوە، بەڵام هیچ نەبێت دەشێ لە ڕووی دەروونییەوە هەندێ هێور ببێتەوە. من نەک هەر بە خۆی، بەزەییم بە منداڵەکانیشیدا دێتەوە، ئاخر ئەو کەساسانە شانازیی بە کام لاپەڕەی پرشنگداری دیرۆکی ژیانی باوکیانەوە بکەن؟

ساڵی ١٩٨٠ لە هاوکاری دا عبدالله عباس نووسیبووی، (چوار ئەفسەرەکە لە وەسێتنامەکەیاندا داوایان لێ کردووین، دوای جەهالەت نەکەوین، ئەو یاخیبوونە تازەیە، ‹مەبەستی لە شۆڕشی نوێی گەلەکەمان بوو،› جەهالەتە، با کەس دوای نەکەوێت.) لەسەر ئەو نووسینەی بە ئاگاداری کاک مەحموود زامدار، سەروەختی میهرەجانە ڕۆشنبیرییەکەی هەولێر ‹بەهاری ١٩٨٠› کە پێم گوت: تۆ وەک بەعسی دەنووسیت، کەوتە پاساو هێنانەوە، باش بوو مەحموود زامدار بەو پەڕی ڕاشکاوییەوە پێی گوت: عەبدوڵڵا من و تۆ لە هەمان دەزگادا کار دەکەین و من سوور دەزانم تۆ بەعسیت، ئەوە مشتومڕ هەڵناگرێت. هەر لەو فێستیڤاڵەدا کە عەبدولوەهاب تاڵەبانی خۆی

هەڵبڕی، شێرکۆ بێکەس ماچ بکات، کراسەکەی بڵند بووەوە و دەمانچەکەی کە بۆ من شتێکی نوێ بوو، دەرکەوت.
بە داخەوە من هەنووکە سەرقاڵی ڕوونکردنەوەی شتێکم، کە خۆی هێندەی چاوی قرژانگ ڕوونە.
من دەمەوێ بیسەلمێنم کە عەبدوڵڵا عەباس بەعسی بووە و بەعسیشە، ئەویش خۆی نکووڵی لەوە ناکات. ئەوەتا دەڵێ: (من بە شانازییەوە شیعری پیاهەڵدانم بۆ سەرکردە سەددام حسێن نووسیوە، ئەوانەی بەم هەڵوێستەی من پەست دەبن، لەگەڵ حەقارەتی ئەمریکا و بزووتنەوەی زایۆنیدا یەک دەگرنەوە.)(١) یان دەبێژێ: (پیاهەڵدانی دەسەڵاتداریتیی نیشتمانیی ئێستای عێراق، بۆ نووسەری شەریف و بە هەق مونتەمی بۆ گەل و نیشتمانەکەی، جێی شانازییە.)(٢) لە ڕوانگەی ئەم نیشتمانپەروەرەوە شەریفەوە! سەلاح شوان (چونکە سەر بە حکومەتی مەرکەزییە، لە سەنگەری نیشتمانیدایە.)(٣)
یەکێکی دیکە لە درۆ زۆروزەبەندەکانی عبداللە عباس ئەوەیە، گوایە ئەو کاتەی سەلاح شوان سەرۆکی نووسەرە کوردە قەڵەمفرۆشەکان بووە، نووسەری ئەم دێڕانەش، ئەندامی هەمان نووسەران بووە.
ڕاستییەکەی من ساڵانی ١٩٧٩ ـ ١٩٨٢ نوێنەری لقی سلێمانی بووم لە مەڵبەندی گشتیی یەکێتی نووسەرانی کورد و سەرۆکیش دوکتۆر عیززەدین مستەفا ڕەسووڵ و جێگرەکەشی مامۆستای هێژا محەمەدی مەلا کەریم و مەزنەپیاوێکی وەک شوکر مستەفاش ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەر بوو. ئەو کاتە کە یەکێتیی نووسەران کوردی بوو، نەک بەعسی، کە من لەگەڵ ئەو کەڵەنووسەرانەدا دادەنیشتم، سەلاح شوانی سەر بە ڕژێم، زۆر لەوە گچکەتر بوو، ڕێی بکەوێتە کۆڕی ئەو پیاوانە. لە ئاداری ساڵی ١٩٨٣یش بە دواوە من ڕووم کردە شاخ و لە سەرەتای ساڵی ١٩٨٨ یشدا بارگە و بنەم لە سوید خست. دوای هەڵاتنی من ڕژێم نووسەرانی هەڵوەشاندەوە و یەکێتییەکی بۆ قەڵەمفرۆشەکان پێکەوە نا و ساڵی ١٩٨٨ کە سەلاح شوان بوو بە سەرۆکی ئەو نووسەرە قەڵەمفرۆشانە، من لە سوید بووم.
کە سەلاح شوان کۆتایی تەممووزی ١٩٨٣ بە بۆنەی ئەنفالکردنی بارزانییەکانی قوشتەپەوە بروسکەی پیرۆزبایی بۆ سەرۆکی فەرماندە، لێ دەدا، من لە شاخ بووم، بەرنامەی ئەدەبی بەرگری و سەردانێک بۆ گوندە ڕاگوێزراوەکانم بۆ ئێزگەی شۆڕش دەنووسی. کە سەلاح شوان بە بۆنەی ئەنفالەکانەوە دەستخۆشی لە لەشکری عێراق دەکرد، من خەریکی خوێندنی زمانی سویدی بووم، ئیدی چۆن ئەندامی ئەو نووسەرانە بووم، کە ئەو قەڵەمفرۆشە سەرۆکی بوو! من بۆیە فەرمانی گرتنم دەرچوو، چونکە دژی بەعساندنی یەکێتی نووسەرانی کورد وەستامەوە. لێرەدا جێی خۆیەتی سەرخۆشی لە هێژایان شێرکۆ بێکەس و فازیل جاف بکەم، ئاخر لەم دواییەدا سەلاح شوانی بەعسی لە هەفتەنامەی <الاتحاد>دا ستایشی کردبوون.(٤) مایەی شانازیمە بیست ساڵە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی ڕژێم و چواردە ساڵە کوردستانم بەجێ هێشتووە و کەچی هێشتا بەعسییەکان گا لە گۆڤاری ڕەنگینەوە و گا لە ڕۆژنامەی هاوکاری و گا لە شرەماڵپەڕێکەوە پێم دەگەفن.
من هەرگیز چەکم دژی گەلەکەم هەڵنەگرتووە، ساڵی ١٩٧٤ کە شەڕ لە نێوان کورد و ڕژێمدا هەڵگیرسایەوە، ڕاستە من ئەندامی حیزبی شیوعیی عێراق بووم، وەلێ لە شاری سلێمانی لە کۆمیتەی ڕۆشنبیراندا کە زۆربەی ئەندامەکانی مامۆستای زانکۆ بوون، کارم دەکرد و لە

قوتابخانەی شێخ سەلام مامۆستا بووم. هەر لە دژی ئەو هاوپەیمانێتییەی نێوان حشع و بەعسیش چارەکە سەدەیەک بەر لە ئێستا وازم لە حشع هێنا؛ ئەمە ڕاستییەکە لای کەم شیوعییەکان دەیزانن.
من هەرگیز لەبەردەم نووسەرە بەعسییەکانی لە بابەتی سەلاح شوان و عەبدوڵلا عەبباسدا لاواز نەبووم و وەک عەبدوڵلا عەزیز خالید ماست و هەنگوینم بۆ نەبردوون و داوەتم نەکردوون، تا بەرهەمم بڵاو بکەنەوە، ئەوان خوا خوایان بوو، من شەڕیان (دیارە شەڕێکی زۆر ڕەوا بوو،) لێ لادەم. ئاخر خۆیان چاک دەناسی، کە لە سەنگەری بەعسدان و منیشیان چاک ناس دەکرد کە لە مەتەرێزی بەرەنگاربوونەوەدام.
من دەنووسم سەلاح شوان و عبدالله عباس بەعسین و بە بۆنەی قەلاچۆکردنی کوردەوە بروسکەی پیروزباییان بۆ سەددام و لەشکری عێراق لێ داوە، قسەکانیشم لەسەر بناخەی بەڵگەی حاشاهەڵنەگر دەکەم، ئەوانیش بێ بەڵگە تۆمەت دەدەنە پاڵم. پرسیارەکە ئەمەیە: ئایا ئێوە بەعسین یان نا، ئەگەر نا برۆن ڕۆژنامەی (الثورە)ی ئۆرگانی بەعس (ژمارە ٤٨٢٢ی ڕۆژی یەکشەممە ١٩٨٣/٧/٣١) بە درۆ بخەنەوە. ئەگەر ڕاستگۆن، فەرموون، بڵێن، ناپاکیم لە کام خێزان کردووە؟
من هەر کە زانیم بەعس لە دووم دەگەڕێ، یەکسەر ڕووم کردە شاخ، لە ماڵی هیچ برادەرێکم خۆم حەشار نەدا. ئەوە بەعسییەکانن دەستدرێژیی دەکەنە سەر (نامووس)ی یەکتری، ئەو ڕەوتارە لە خەڵکانێک کە لە سەنگەری دژ بە بەعسدا بوویێتن و گیانیان لەسەر دەستیان بوویێت، ناوەشێتەوە. ئایا بەوەی جنێو بە من بدەن و تۆمەتم بۆ بهۆننەوە، دیرۆکی پۆخڵتان، خاوێن دەبێتەوە.
کە سێ مانگ بەر لە ئێستا باسی بەعسیبوونی سەلاح شوانم کرد، ئەوسا ئاگاداری ئەوە نەبووم، سەرەتایساڵی ١٩٩٦ حەسەن جاف لە ڕۆژنامەی هەرێمی کوردستاندا کە وەزارەتی ڕۆشنبیری سەروەختێ کە مامۆستا جەمال عەبدول وەزیری ڕۆشنبیری بوو، دەری دەکرد، ڕابردووی سەلاح شوانی بەسەر کردووەتەوە، بۆیە داوای بەخشین لەو هێژایە دەکەم، کە سەرنجی خوێنەرم بۆ ئەو دەستپێشخەرییەی ڕانەکێشابوو. بەو دوو نامەیەدا کە خودی سەلاح شوان بۆ کاک عادل مورادی سەرنووسەری ئەوسای کوردستانی نوێی ناردوون و هەنووکە لەبەردەستی مندان، دەردەکەوێ، کە بەڕێزان جەمال عەبدول و عادل موراد گومانیان لە بەعسیبوونی سەلاح شوان نەبووە،(٥) بۆیە بواریان نەداوە خوێنەر چەواشە بکا.

2002. 08. 02

(١) عبدالله عباس، ئەو درۆزنانەی حەقیقەت ئاوەژوو دەکەن، ڕەنگین، ل ١٥ ژمارە(١٢٠) کانوونی دووەم ١٩٩٩ دەزگای بەغداد.

(٢) هەمان سەرچاوە.

(٣) حەمەساڵح قەرەداغی (کە هەر خودی عبدالله عباسی سەرنووسەری هاوکارییە.) نامەیەکی تایبەت بۆ کورتە بالایەکی بێ بەخت، هاوکاری، ژمارە ٣٧٣٩ی ٢٠٠٢/٦/٣ ل ٣ بەغداد.

(٤) صلاح شوان، من یمثل الثقافە فی الخارج، الاتحاد (٢٠٠٢/٦/١٤) عدد ٤٧٧ ص ٧ السلیمانیە.

(٥) نامەکانی سەلاح شوان بە زمانی عەرەبی نووسراون و وا دەست پێ دەکەن: الاستاذ کاکە عادل مراد الورد.